

Ei ne nämä herrain ja työläisten edut aivan joka asiassa ole ristiriidassa keskenään. järkeilen minä, työtä etsiskelevä jätkä, astuessani yön hiljaisuudessa kaupunkiin vetävää maantietä pitkin.

Esimerkiksi tämä tie. Dollarin jos toisenkin voimalla on se silitetty tasaiseksi kuin piljaar-tipöytä, että herrojen olisi hyvä sitä autoillaan ajaa huristaa. Mutta onpa sen sileydestä hyötyä kuljeksivalle jätkällekin. Ei siinä kompastelisi, vaikka olisi säkkipimeä, sillä ei ole siinä kuoppaa, ei koloa, eikä rattaan jälkeä. Lienevätkö herrat tätä seikkaa huomanneetkaan tietä teettäissään! Kaikesta päättäen ei. Sillä jos ne olisivat hoksanneet, että jätkäkin siitä hyötyä

voi, olisivat ne varmasti antaneet tien viereen tällätä tauluja kirjoituksilla: "Jätkät kielletty sakkon uhalla tätä tietä lontimasta."

Kymmenkunta mailia lienee vielä kaupunkiin, mutta välipä sillä vaikka o'isi kaksikymmentä näin kesällä ja sievällä säällä.

Tie seurailee suuren järven rantaa ja järven yllä, keltaisen täysikuun alla, purjehtii hitaasti pilvenhattara, niin hitaasti, että tuskin huomaa sen liikkumista. Ja ulapalla väikyttelee kuun kultamainingit, jotka hiljalleen keinuvat rannan kalliota kohden.

Kaunis, kaunis on yö. Jätkänkin silmä sen tajuaa.

Kaukana järvellä liikkuu rivi kirkkaita valoja — matkustajalaiva. Häuskalta se näyttää,

mutta helvettiä on olla siinä lämmittäjänä.

Jossakin laulaa sammakkokuoro lemmestä ja kesäyön ihanuudesta ja kaukaa metsän reunasta, vaaran alta pilkottaa tuli talon ikkunasta ja ylhäällä kuulakassa, vihreään vivahtavassa taivaan sinessä tuikkivat tähdet, joista toiset ovat isompia ja kirkkaita, kun taas toiset ovat pieniä ja niin hiljkeitä, että tuskin näkivät.

”Taivaan tähtien ja koko maailman kaikkeuden tarkoituksena on olemassaolollaan vlistää kaikkivaltiaasta luojaa”, selitti muinoin kansakoulussa nenäänsä puhuva opettajani, sillä niin oli häntä Jyväskylän seminaarissa käsketty kakaroille selittämään.

Kautsky taas sanoo jossakin teoksessaan, ettei maailman kaikkeudella ole mitään tarkoitusta.

Kansakoulunopettajan selitystä en edes pojannaskalina jaksanut ottaa vakavalta kannalta ja mitä Kautskyn selitykseen tulee, niin jätkän aivoilla ajatellen sekin tuntuu pintapuolisen harkinnan tulokselta. Melkeimpä tekee mieleni tässä ajan kuluksi väitellä Kautskya vastaan ja pistää hänet pussiin, mikä ei liene niinkään vaikeata, kun ei itse ole tässä paikalla vastaan sätkyttelemässä.

Kyllä minusta maailman kaikkeudellakin pitäisi tarkoitus olla.

Materialisteina me käsitämme, että maailman kaikkeus, s. t.s. kaikki mitä olemassa on, on ainetta, joka perusteillaan on samaa, esiintyköön pä sitten taivaankappaleina, petäjinä kankaalla, kivinä tai kuleksivana jätkänä. Kaikki esineet ja olennot ovat ainoastaan tilapäisiä aineen ilmenemismuotoja, niin että aine tai ainakin osa siitä aineesta,

joka tänään astelee minun risaisissa kengissäni, voi tulevaisuudessa kukoistaa turnipsina farmarin pellolla, sen jälkeen liikutella lihaksina naudan raajoja, tulla kseen tuonempana kanteuksi lihapullana kelmeän perunan kera jonkun toisen jätkän eteen laitakaupungin ravintolassa. Ja niin edespäin.

Sillä aine on häviämätön.

Ainehiukkaset, jotka paraikaa järkeilevät syhyvässä päässäni, syöksyivät kenties miljoonia vuosia sitten suurella jyminäällä ja pauhulla tulivuoren aukosta ylös korkeuksiin ja ehkä taas joskus hyvin kaukaisessa tulevaisuudessa ovat osana jossakin uudessa taivaankappaleessa, jos maapallollemme sattuisi niin ohrasesti käymään, että se törmäisi yhteen jonkun toisen avaruudessa kiitävän pallon kanssa ja hajoaisi alkusumuksi, joka sitten aikojen kuluessa tiivistyisi taas kiinteäksi avaruuden kiertolaiseksi ja pinnalleen synnyttäisi elämää ja hyöriinää, jos olosuhteet suotuisat sattuisivat olemaan.

Elämän kiertokulku on sentään lystikästä!

Istahdan tiepuoleen kivelle, riisun kenkäni ja kopistelen sieltä pois jalkapohjaa painavat hiekkamurut, joita, niin sileä kuin tie onkin, on sentään kulkeutunut kenkäni pohjaan kulu-neesta reistä sisään.

Kautsky nähtävästi ei ole itse ehtinyt tähän syvälliseen kysymykseen syventyä, vaan on aikaansa säästääkseen omaksunut umpinakissa niitten filosofien käsityksen, jotka eivät ole hoksanneet olevan mitään tarkotusta tällä aineella, joka niin merkillisellä tavalla rikeeraa ja myllää.

Mutta minun aikani ei ole niin

tarkalla kuin toveri Kautskyn ja siksi minä voin itse uppoutua tähän metafyytiliseen probleemiin ja etsiä kysymykselle selityksen, joka järkeilevää jatkääkin tyydyttää.

Ajatteleeko aine?

Ensin kysykäämme: ajatteleeko ihminen? Eihän se paljon muuta teekään! Ei tosin hänen liikavarpaansa, polvilumppionsa, umpisuolensa tai partakarvansa ajattele, vaan ainoastaan aivot, mutta siitä huolimatta me sanomme, että ihminen ajattelee.

Ja jos aineen kokonaisuudessaan otamme, niin kylläkään eivät kivet, kannot pilvet, niityt tai niityn aidat mahda paljoakaan ajatella, vaan ainoastaan se osa tästä aineesta, joka kulloinkin on sattunut sijoittautumaan ajattelevien olentojen aivokomeroihin. Mutta koska se on tuota samaa ainetta, voimme täydellä syyllä sanoa, että aine ajattelee, sitäkin suuremmalla syyllä, kun ei ajattelemisen ole ikuisena monopoolina millään aineen osalla, vaan voi aivosolujen muodostajina olla mitkä ainehiukkaset milloinkin sattuu.

Näissä mietteissäni häiritsee minua automobiili, joka jo kaukana takanani alkaa torvellaan rääkyen komentaa minua tiepuoleen. Minä tottelen komennusta, koska en tahdo tulla yliajetuksi ainakaan ennen kuin olen tämän "mailman arvoituksen" itselleni selvittänyt. Auton pyyhkäistyä ohitseni astun takaisin tiele ja jatkan matkaani ja mietteitäni.

Ajattelevien olentojen aivoitukset ovat siis samalla aineen aivoituksia, koskapa nämä olennot aivoineen ovat oleellinen osa aineesta.

Jos siis voin ajattelevien olentojen pyrkimyksissä huomata

jonkun yhteisen pyrkimyksen eli tarkoitusperän, niin olen myös samalla päässyt selville aineen tarkoitusperästä.

Ja tämä ajatteleville olennoille yhteinen tarkoitusperä on niin ilmeinen, että pöhlömpi kuin minä täytyisi sen olla, joka sitä ei huomaisi.

Se yhteinen ominaisuus on tutkimishalu.

Koirakin nuuskii joka nurkan mitä suurimmalla uteliaisuudella ja mitä ihmiseen tulee, niin se se vasta tutkija on!

Pakko etsiä elämisen keinoja on aina ajanut ja ajaa tutkimuksiin, ja jos ruokakysymys on ratkaistu, pakottaa tutkimuksiin ehtymätön uteliaisuus. Pitäisi saada selville kaikki mahdolliset asiat — kuinka monenlaisia tieteenhaaroja meillä onkaan! Tähtien radat täytyy mitata ihan tuumalleen, syynätä joka itikka ja hörhiläinen, jonka kiinni saa, joka ruohon piikki ja kiven nokare on tutkittava, täytyy saada selville, mitä kummaa mahtaa olla valtamerien pohjassa, mitä maan uunrenissa mailien syvällä, tulivuorien aukoista täytyy kurkistella sisälle silläkin uhalla, että hetkellä millä hyvänsä voi saada sieltä tuliset tuhkut silmilleen, lämpömittarien ja kaikelaisten muitten konsvärkkien kanssa pitää kohota yläpuolelle pilvien tekemään havaintoja, maan navat on nuuskittava pelkäämättä jääkarhuja ja tulipalopakkaa, seulottava on tuhansien vuosien vanhat tunkiot löytääkseen jonkun luusirun tai piikivensirpaleen, joiden johdolla sitten voisi järkeillä millä tavoin esivanhemmat elivät, on päästävä selville menneisyydestä ja tulevaisuudesta, kaikesta, johon järki suinkin kiinni iskeä voi ja

vietävästi harmittaa kun ei voi matkustaa kuuhun, eikä Mars-tähteen, eikä voi käydä sormin koittelemassa Saturnuksen renkaita, vaan täytyy tyytyä niitä kaukoputkeilla tirkistelemään. Ja päälle päätteeksi pitää koettaa pinnistää järkikultaa koko "mail-

Niin monelle haara:lle kuin nuo tutkimukset näennäisesti haarautuvatkin, on niiden tutkimisen esineenä kuitenkin aina aine ja sen toiminta, koska mitään muuta ei ole olemassa. Ja kun ne, jotka tutkijoina esiintyvät, ovat itsekin vain osia tuosta suuresta

man arvoituksen" ratkaisemiseksi, joka kysymys on aina kangertanut ihmisten aivoissa, ja paremman vastauksen puutteessa saanut tyytyä Raamatun, Kalevalan y. m. luomistaruihin. Sitähän kysymystä koettavat sellittää uskonnot ja uskontovastaiset filosofiat.

aineesta ja oleellisesti yhtä sen kanssa, niin on näin ollen selvää itsestään, että aine tutkii itseään. Siis koettaa seurata tuon vanhalla ajalla eläneen rumman, mutta viisaan ajan kääkän, Sokrateen, neuvoa: "Tunne itsesi:"

Ja koska mailman kaikkeudel-

la tarkotetaan kaikkea mikä on olemassa, eikä olemassa ole mitään muuta kuin ainetta, niin on siis mailman kaikkeuden tarkotuksena itsensä tutkisteleminen.

Niin pian kuin tapaan ensimmäisen filosofiaa harrastavan jätkän, esitän hänelle tämän tieteilyni tuloksen ja haastan hänet väittämään vastaan. Minä uskon, ettei kukaan pysty tätä teoriaani kumoamaan. Se on pätevä, jätkän aivoilla suoritettu ratkaisu yhdelle suurelle mailman arvotukselle.

On kuin tuolta oikealta puolen, jonkun matkan päästä tietä häämöttäisi heinälato. Taitaa olla parasta nukahtaa päivän nousuun saakka. Hinaudun yli aidan, repäisten housujeni takamuksessa olevaa reikää vähän suuremmaksi entisestään, kahlaan yökasteen kostuttamassa heinikossa, joka kastelee housun lahkeet polvia myöten. Saan

ladon oven auki. Hoh! Melkein puolillaan heiniä! Kaivan itseni niihin; niissä sitä kelpaa unia vedellä. Haukotuttaakin niin, että on leuat loksahdaa sijoiltaan. Rao'leen jääneestä ovesta katselee pesemätöntä ja karvottunutta naamaani kuu, joka kiivetessään korkeammalle on muuttanut värinsä keltaisesta hopeanhohtavaksi. Jaa, värini minäkin muuttan jos mailmassa onnistun korkeammalle kiipeämään.

Täytyy painaa mieleensä siis, että mailman kaikkeuden tarkotuksena on itsensä tutkisteleminen, sillä ei tiedä koska poortitallossa tai jungelikängissä siitäkkin kysymys tulee.

Annan painua silmäluomeni kiinni ja kohta minä kuorsaan niin, ettei mikään yölintu uskalla ladon katolle istua — kuorsaan makeasti — — ja mailman kaikkeus tutkistelee itseään. Ja siinä sille onkin hommaa, joka ei kesken lopu.

Alex S.

